

Посилання на статтю

Кац О.А. Державне регулювання та контроль розвитку і функціонування соціально-економічних систем різних рівнів / О.А. Кац // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2012. - № 3 (43). - С. 114-117. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/43/12kasrr.pdf>

УДК 435.622.493

О.А. Кац

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ РІЗНИХ РІВНІВ

Досліджено процес державного контролю розвитку соціально-економічних систем. Запропоновано схему процесу контролю розвитку соціально-економічної системи за допомогою аналізу її середовища. Рис. 2, дж. 5.

Ключові слова: контроль, державне управління, регулювання, система.

А.А. Кац

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ И КОНТРОЛЬ РАЗВИТИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ РАЗНЫХ УРОВНЕЙ

Исследован процесс государственного контроля развития социально-экономических систем. Предложена схема процесса контроля развития социально-экономической системы с помощью анализа ее среды. Рис. 2, дж. 5.

Ключевые слова: контроль, государственное управление, регулирование, система.

О.А. Katz

GOVERNMENT REGULATION AND CONTROL OF DEVELOPMENT AND FUNCTIONING SOCIAL AND ECONOMIC SYSTEMS OF DIFFERENT LEVELS

The process of state control of social and economic systems. The scheme of control process of socio-economic system through analysis of its environment. Figure. 2, j. 5.

Keywords: control, governance, management, system.

Постановка проблеми. Державне управління соціально-економічними системами в ринкових умовах неможливе без аналізу дії чинників зовнішньої і внутрішньої середовища, оскільки будь-яка система є відкритою, працюючою в нестабільному ринковому середовищі. Це означає, що система має зв'язок із зовнішнім середовищем, що реалізується за допомогою взаємного обміну різними ресурсами (природними, матеріальними, технічними, енергетичними, людськими, інформаційними, фінансовими).

Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища зводиться не лише до встановлення чинників, що впливають на діяльність регіону. Головне завдання

полягає в здійсненні контролю розвитку в цілях забезпечення ефективної роботи об'єктів складових системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань реалізації функцій державного управління на різних етапах розвитку соціально-економічних систем присвячено праці Ф. Зиновьева, М. Додонової [1], Л. Ноздріної [2], Л. Ткаченко [3], О. Сердюк [4], Н. Романової [5] та ін. Незважаючи на значну увагу до зазначеного питання, аспекти реалізації державного контролю розвитку соціально-економічних систем досліджено недостатньо.

Метою статті є наведення результатів дослідження процесу державного контролю розвитку соціально-економічних систем.

Виклад основного матеріалу. В даний час немає єдиної думки відносно використання методів контролю розвитку соціально-економічних систем. На практиці, часом відбувається плутанина в змістовній частині методів контролю. Теоретичними і експериментальними дослідженнями встановлено, що визначальним чинником у виборі методів аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища є конкретна мета, яку ставили дослідники в своїй роботі.

У державному управлінні аналіз чинників зовнішнього середовища зв'язаний, перш за все, з контролем реалізації місії і бачення глобальних і базових стратегій. Вирішення цих завдань може бути досягнуте на основі використання таких наукових методів, як діагностичний аналіз, аналіз основних чинників зовнішньої середовища на основі комплексного (соціального, технічного, економічного і політичного, природного) STEP-аналізу для виявлення можливостей і загроз; аналіз сильних і слабких сторін внутрішнього середовища соціально-економічної системи; спільний матричний аналіз сильних, слабких сторін можливостей і загроз (SWOT-аналіз); аналіз стратегічного потенціалу, конкурентних переваг, умов функціонування і привабливості на основі спеціальної розробленої номограми з метою виявлення глобальної стратегії для соціально-економічної системи. При цьому, процес контролю розвитку, за допомогою аналізу середовища системи може бути представлений схемою (рис. 1) і складається з 6 етапів.

Розглянутий підхід до контролю розвитку за допомогою аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища дозволяє класифікувати методи аналізу і використовувати їх для формування процесу вироблення стратегічного планування.

По оцінках західних експертів, до 80% різних невдач в реалізації стратегій розвитку пов'язано з некомпетентністю керівництва, його невмінням орієнтуватися в ринковій обстановці, що змінюється, зловживаннями службовим положенням, консерватизмом мислення, що веде до неефективного державного управління системою, до ухвалення помилкових рішень, втрати позицій. Іншим важливим чинником можливої невдачі соціально-економічної системи є: високі витрати виробництва продукції, необґрунтовані завдання стратегічного планування і набір маркетингових засобів.

Слід зазначити, що перераховані чинники можуть завдавати як пряму дію на результати діяльності соціально-економічної системи, так і опосередковану – через інші чинники. Це пов'язано з системою взаємного впливу чинників, рис. 2. Річ у тому, що кожен з перерахованих чинників робить вплив не лише на результати діяльності системи, але і на інші чинники внутрішнього середовища. Наприклад, зміна технології може привести до необхідності навчання кадрів, змінам оплати праці працівників, змінам в структурі використовуваних матеріальних ресурсів, в системі менеджменту.

Рис. 1. Процес контролю розвитку соціально-економічної системи, за допомогою аналізу її середовища

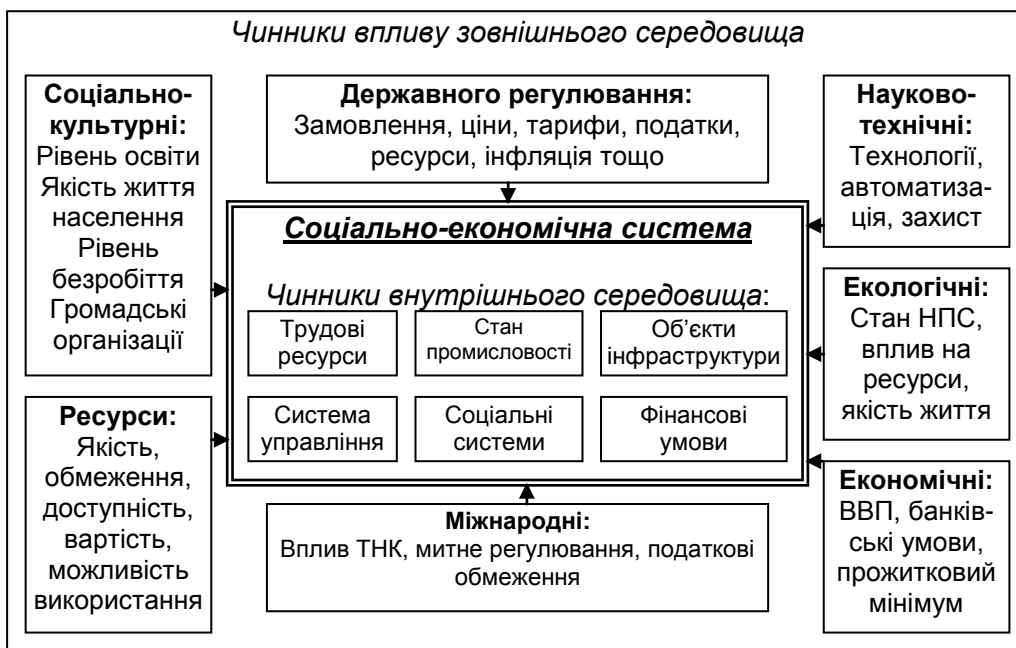

Рис. 2. Взаємозв'язок чинників зовнішнього і внутрішнього середовища соціально-економічної системи

Дії на певні чинники не завжди можуть дати позитивну зміну результативних показників. Наприклад, просте підвищення оплати праці часто не приводить до підвищення ефективності праці.

Кінцева мета процесу контролю розвитку соціально-економічної системи полягає у виявленні сильних і слабких сторін і оцінці конкурентоспроможності. Сильні сторони служать базою в конкурентній боротьбі, їх необхідно розширювати і розвивати. Слабкі сторони – це фактичні проблеми системи, які мають бути предметом пильної уваги з боку суб'єктів державного управління, щоб прийняти заходи по їх усуненню.

Висновок. Розвиток соціально-економічних систем є складним та багатограним процесом. Державне управління зазначеним процесом потребує постійного удосконалення відповідно до вимог часу та зміни умов функціонування системи. У подальшому, актуальним є дослідження реалізації інших державних управлінських функцій, зокрема планування та мотивації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зиновьев Ф.В. Методика оценки уровня жизни / Ф.В. Зиновьев, М.В. Додонова // Методика экономических исследований. – Симферополь: Таврия, 1999 – С. 94-102.
2. Ноздріна Л.В. Теоретичні основи моніторингу якості життя в прикордонних регіонах України / Л.В. Ноздріна // Вісник Львівської комерційної академії. – Серія економічна, випуск 4. – Львів: Коопосвіта, 1998. – С. 218-225.
3. Ткаченко Л.Г. Інформаційне забезпечення досліджень зайнятості в неформальному секторі: аналіз міжнародного досвіду та можливості в Україні / Л.Г. Ткаченко // Статистика України. – 2000. – № 2. – С. 45-51.
4. Сердюк О.Ю. Зарубежный опыт смягчения социальных последствий реструктуризации угольной промышленности в Донбассе / О.Ю. Сердюк // Проблемы развития внешнеэкономических связей заполнения иноземных инвестиций : региональный аспект: Зб. наук. пр. – ДонНУ, 2001. – С. 469-470.
5. Романова Н.В. Методичні підходи до регіональної оцінки якості трудового життя / Н.В. Романова // Социально-экономические аспекты промышленной политики. Управление человеческими ресурсами: государство, регион, предприятие: Сб. науч. тр. В 2 т. – Т. 2 / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2004. – С. 137-144.

Рецензент статті
Д.т.н., д.е.н., проф. Рамазанов С.К.

Стаття надійшла до редакції
26.08.2012 р.